

СЕГЕДА Жанна

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ ЯК ПЕРЕКЛАДАЧ ТВОРІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У КОНТЕКСТІ ГІМНАЗІЙНОЇ ОСВІТИ

Переклади з літератур світу – важливий націєтворчий чинник, адже важко недругам заперечити існування української мови (а разом і нації), якою створено потужний пласт художньо довершених перекладів Максим Рильський – один із найвидатніших перекладачів ХХ століття, талановитий науковець, перекладацька діяльність якого мала значний вплив на розвиток української літератури. Рильський поєднував у собі не тільки талант поета, письменника, але й теоретика перекладу. Досі не втратили актуальності положення М. Рильського про специфіку художнього перекладу, про його роль у процесі міжнаціональної культурної взаємодії. Водночас діяльність Рильського як перекладача поетичних творів з європейських мов давала йому цінний матеріал для аналізу, теоретичних роздумів та практичних порад щодо складних проблем перекладацької праці.

Як писав М. Зеров, «вічними супутниками» Рильського стали Ніцше, Гейне й Бодлер. А ще він захоплювався творчістю Шекспіра, Дікенса, Байрона, Гете, Едгара По, Гамсуна, Метерлінка, Буало, Вольтера, Гюго, Міцкевича та інших майстрів слова світової літератури [3]. М. Рильський стверджував, що переклади з інших мов – це не лише чинник пізнання літератури іншого народу, але і взаємного збагачення мов і культур: «Обмін перекладами художніх творів становить одну з найпотужніших підойм у справі взаємоознайомлення народів, у справі їх культурного зближення, у справі дружби народів» [4, с. 267]. Саме М. Рильському належить заслуга становлення теоретичних і практичних принципів перекладу. На думку вченого, головне у перекладі – це точно відтворити зміст і форму оригіналу. А для цього: «ми повинні по-справжньому знати мову, якою

перекладаємо» [4, с 189]. Перекладач дуже часто стоїть перед безпекою – або підкорити рідну мову іншомовній стихії, або, навпаки, нарядити мову перекладу в дуже національні, специфічно національні шати» [6] Особливо рисою Рильського як перекладача є невтомний пошук творчої домінанти автора, тобто тієї риси, яка є основою для автора, провідною, найхарактернішою М Рильському це вдалося «Кожен переклад, створений М. Рильським завжди є повноцінним високо-поетичним твором» [1, с. 134].

Свої перші переклади Максим Рильський опублікував 1919 року у збірці «Гомін і відгомін», де крім авторських віршів, були переклади творів А. де Ренне, В. Брюсова, П Верлена, С. Малларме, М Метерлінка, А Міцкевича, А Фета. Досі вважається одним із найкращих переклад А. Міцкевича «Паи Тадеуш», який Рильський видав 1927 року.

Рильський переклав українською мовою понад двісті тисяч поетичних рядків. Також у його доробку є повісті, романи, п'єси. Особливо багато він перекладав твори французьких авторів – від класиків XVII століття до символістів. «Переклад творів французьких класиків XVII століття з їх математично точною і сповненою абстрактних понять мовою, перифразами, метоніміями, антитезами був нелегкою справою Але Максим Рильський засобами рідної мови відтворює цих класиків» [2, с. 121].

М. Рильський у кожному перекладі виявляв глибинні можливості української літературної мови, що могла донести читачеві і холодні роздуми і сердечні переживання У низці праць, зокрема «Чехов поукраїнському», «Переклади звучать чудово», «Жуковский- перекладач», «Проблеми художнього перекладу», «Українські переклади – Слова. », «Ми й сусіди» та інших, автор зупиняється на типових безпеках та труднощах, які чигають на перекладача, які йому самому не раз доводилося обходити [6]

Специфіка Київської гімназії східних мов № 1 полягає в тому, іпо її випускники матимуть можливість працювати також і в галузі перекладу Творча спадщина М Рильського як перекладача й теоретика художнього перекладу більш широко має стати надбанням гімназійної освіти. На сьогодні із низкою завершених перекладів зарубіжних авторів, які зробив М. Рильський, здобувачі освіти знайомляться на уроках зарубіжної літератури. Зокрема, з його блискучим перекладом «Божественної комедії» Данте, а саме першої частини – «Пекло», що зроблена у співпраці з П Карманським [5] Вивчають і переклад роману у віршах О. Пушкіна «Євгеній Онегін». який вважається найкращим перекладом українською мовою зробив цілу низку поетичних та прозових перекладів зарубіжних майстрів слова Саме в перекладі М Рильського здобувачі освіти 5-11 класів гімназії вивчають у курсі зарубіжної літератури такі твори: «Кримські сонети» А Міцкевича, «Король Лір» В Шекспіра «Синій птах» М. Метерлінка, байки І Крилова вірші «На дорогу йду я в самотині» М. Лермонтова, «На півночі кедр одинокий » Г. Гейне, поезії А. Фета, Ф Тютчева, П. Верлена А. Рембо, И -В. Гете, прозові твори А. Чехова М Гоголя тощо. Гімназисти також знайомляться з твором Н Буало «Мистецтво поетичне» у перекладі Рильського Слід згадати і поетичне літературне віддуння творчості французьких, німецьких поетів у поезіях М. Рильського, Деякі з яких, як от вірш «Бодлер», «Гайне (Арлекін з трояндою в руці)» увійшли до шкільних підручників і дозволяють читачеві наблизитися до розуміння доробку цих поетів так, як це зробив перекладач його творчості М Рильський

Отже, можна стверджувати, що переклади М. Рильського, у яких митець вважав за необхідне правильне відтворення форми і змісту, вираження творчої домінанти кожного тексту, використання багатства української мови, мають ширше впроваджуватися в практику гімназійної освіти

Література

1. Білецький О. І. Творчість М. Рильського. Київ: Дніпро, 1985. 180 с.
2. Колесник Г. М. Слово крилате, мудре, пристрасне: Лексична синоніміка поетичної мови Максима Рильського. Київ: Наукова думка 1965. 224 с.
3. Радість існування Максима Рильського. Режим доступу: <https://litgazeta.com.ua/statti/radist-inuvannya-maksvma-ryl'skogo/>

4. Рильський М. Т. Зібрання творів у 20 т. : Наука. Критика. Публіцистика: Т. 12-18 /Редкол. Л. М. Новиченко (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 1983. Т. 16: Фольклористика, теорія перекладу, мовознавство / Упоряд та приміт. Г. М. Колесника та ін.; Ред. тому О. І. Дей, В. М. Русанівський. 1987. 600 с.

5. Рильський М. Т. Зібрання творів у 20-и т. Автобіографічні матеріали. Записні книжки. Листи. Т. 19-20 / Редколегія: Л. М. Новиченко (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 1983. Т. 19. 704 с.

6. Цівун Наталія. Максим Рильський як майстер художнього перекладу (текстологічний аналіз перекладу М. Рильським поезії М. Лермонтова «Когда волнуется желтеющая нива».

Режим доступу:

<http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/21690/1/NataliaTsivunpdf>